

Конспект уроку № 133

Прислів'я та приказки

Частина 2

Link to audio: ukrainianlessons.com/episode133

Вступ

Привіт! Це Анна, ваша вчителька української, і ви слухаєте подкаст «Уроки української». Це четвертий сезон для тих, хто вже досить добре знає українську мову. Так добре, щоб розуміти хоча б **половину** того, що я кажу. Бо насправді зовсім не обов'язково розуміти кожне слово! Тому що тільки так ви будете **прогресувати**: слухаючи чи читаючи тексти, трохи складніші від вашого рівня.

Крім того, у четвертому сезоні ви можете вивчати цікаві вирази та ідіоми. А минулого разу я також розпочала говорити про прислів'я та приказки. Сьогодні ми продовжимо цю тему, тому що у минулому епізоді я не встигла розповісти вам про всі прислів'я, які хотіла.

Але спочатку ми послухаємо голосове повідомлення від слухача подкасту з **Швейцарії**! Так, я була надзвичайно щаслива послухати це повідомлення, воно дуже-дуже особливе. Це повідомлення від Пітера. У його житті сталася важлива подія. Послухайте і дізнайтеся величезну новину Пітера.

«Привіт всім! Мене звати Пітер. Я живу зі своєю дружиною у Швейцарії, у Базелі. Вона **франківчанка**. У нас величезна новина. Наша маленька **доця** народилася минулого тижня! Вона зараз біля мене. Вивчати українську мову тепер стало ще важливіше для мене, бо вона — **міст** між нашими культурами, **британською** та українською. Ми зараз вдома разом. Як **свіжоспечені** батьки багато не спимо, але дуже щасливі. Я теж вивчив нові слова, наприклад, «**відрижка**», «**підгузок**» та, найкраще, «**спатоньки**». Бажаємо вам спокійної ночі і па-па!».

Мої вітання, Пітере! Це просто неймовірно, що ви **знайшли час**, щоб записати це повідомлення. Ви зараз, мабуть, такі зайняті!

Як каже Пітер, вони з дружиною — **свіжоспечені батьки**. Тобто у Пітера **буквально на днях** народилася доця, маленька донька. **Від всього серця** бажаю вашій донечці і дружині здоров'я, а вам, Пітере, сил і **натхнення** покращувати українську мову. Яка у вас, до речі, на дуже високому рівні. Я чую у вашому голосі, наскільки ви щасливі. Це просто прекрасно. Дуже вам дякую, що **поділилися** цією новиною!

половина — half

прогресувати — to progress, to advance, to improve

Швейцарія — Switzerland

франківчанин

(жін. **франківчанка**) — citizen of Ivano-Frankivsk

доця = **дочка** — daughter

міст — bridge

британський — British

свіжоспечений —

newly-baked, raw

відрижка — belching, burp

підгузок — diaper, nappy

спатоньки = **спати** — to sleep

від всього серця —

from the heart

натхнення — inspiration

поділитися — to share, to tell

Друзі, а я буду рада почути і вас також на подкасті. Мені здається, це чудова можливість слухачам подкасту віртуально познайомитися.

До речі, а якщо ви хочете познайомитись зі мною і слухачами подкасту не віртуально, то я хочу організувати зустріч слухачів подкасту! Я ще не знаю точно **деталей**, але зустріч буде приблизно на початку січня 2020 року. Я обов'язково розповім вам більше, коли буду знати точно!

А зараз пропоную розпочинати цей урок про прислів'я та приказки. Готові?

деталь — 1) detail;
2) component, part

Прислів'я та приказки — Частина 2

Спочатку нагадаю вам прислів'я і приказки, які я згадувала в попередньому епізоді:

- **Поспішиш — людей насмішиш.**
- **Аби день до вечора.**
- **Моя хата скраю — нічого не знаю.**
- **Моя хата скраю — першим ворога стрічаю.**
- **Яке їхало, таке й здибало.**
- **Говорили, балакали — сіли та й заплакали.**

То як, ви вже **встигли** використати їх у розмові з українцями? Спробуйте, можливо, тоді коли ви пишете їм повідомлення у чаті. Вони будуть здивовані!

встигнути — 1) to have time
to do something;
2) to come in time

А сьогодні хочу розпочати з прислів'я «**не кажи гоп, поки не перескочиш**». Почнімо зі слова «**гоп**». Ви, мабуть, чули про **гопак**? Гопак. Можливо, ви навіть вмієте танцювати гопака? Гопак — це український народний танець, у якому хлопці багато **стрибають**, так?

гоп — hop
гопак —
hopak (Ukrainian dance)
стрибати — to jump
вігук — exclamation

Так-от, після того, як хлопці стрибать, вони **вигукують**: «Гоп!». Тобто «гоп!» — це такий звук, вигук, слово, яке говорять після стрибка, після того, як стрибнули.

«Не кажи гоп, поки не перескочиш» — тобто поки не перестрибнув щось, якусь **перешкоду** або, метафорично, проблему, не кажи «гоп», тобто не кажи, що «все готово», «все зроблено», поки не закінчив щось робити. Спочатку зроби до кінця, а тоді вже говори про це.

перешкода — obstacle, barrier

Наприклад, може бути у спорті, у футболі. Гра, матч футбольний, вже майже закінчився, і команда виграє 2:1, але «не кажи гоп, поки не перескочиш», ще все може змінитися, є ще така можливість, що інша команда **заб'є** два **голи** і виграє. «Не кажи гоп, поки не перескочиш».

забити гол — to score a goal

Схоже за значенням популярне прислів'я «**зробив діло — гуляй сміло**». Таке саме прислів'я є в російській мові, але українською його також часто говорять. Особливо батьки люблять казати це своїм дітям. Наприклад, мама може казати: «Спочатку зроби всі домашні завдання для школи, а потім уже можеш посидіти в Інтернеті чи піти до подруги: зробив діло — гуляй сміло!».

До речі, слова «**діло**» і «**сміло**» ми вживаємо в цьому прислів'ї, але це слова, які ми не використовуємо зазвичай. В інших випадках діло — ми кажемо справа, як справи, а сміло — це сміливо, тобто без обмежень. Отже, послухайте подкаст, зробіть вправи в конспекті, а тоді вже можете відпочивати. Зробив діло — гуляй сміло!

Інше цікаве прислів'я, ну це, мабуть, приказка, бо вона не має моралі, це просто для певної ситуації — «менше знаєш — краще спиш». Я думаю, ви розумієте, що я маю на увазі. Менше знаєш — краще спиш.

Взагалі це зовсім непогано багато знати, **бути начитаним**, але інколи ви можете знати щось, чого не хотіли знати і тоді це буде вас **хвилювати**, а ви будете менше спати, погано спати.

Ну, на мою думку, таки потрібно знати, навіть якщо ви не хочете знати, навіть якщо вам буде від цього погано **спатися**. А ви як думаєте? Ви **погоджуєтесь** з тим, що «менше знаєш — краще спиш»? Ця приказка також є в російській мові, і взагалі вона, можна сказати, характерна для тоталітарного режиму, зокрема для часів СРСР. Тоді люди мало знали про те, що **відбувається** у світі і навіть в їхній країні.

Наприклад, люди не знали про Чорнобиль, про аварію, яка там сталася, у перший тиждень. Це тому, що ідеєю комуністичного режиму якраз і була приказка: «Менше знаєш — краще спиш».

Добре, а тепер веселіше прислів'я: «**Язык до Києва доведе**». Так-так, «**язык до Києва доведе**», чули таке прислів'я? Можливо, так, якщо ви знаєте інші слов'янські мови. Тут йдеться про комунікабельність, про те, що якщо багато розмовляти з іншими людьми, **ставити їм питання**, то це «доведе до Києва», тобто ви зможете дійти до будь-якого місця, яке вам потрібно, ви знайдете те, що шукаєте, ви дійдете до самого Києва, до столиці України. Язык до Києва доведе.

«Язык» очевидно символізує тут мову, розмову. Тому якщо ви хочете приїхати до України, але не знаєте, як це зробити і куди поїхати — попитайте поради в українців чи в людей, які вже були в Україні. І... «язык до Києва доведе». Буквально!

Інше прислів'я досить смішне: «**Гуртом і батька легше бити**». «**Гуртом**» означає «разом». Разом, в компанії, гуртом легше бити і батька, навіть батька, тобто тата. Разом з іншими людьми все робити простіше — навіть побити батька! Не уявляю, кому потрібно бити батька, але, напевно, для українців це здавалося найскладнішим можливим завданням. «Гуртом і батька легше бити».

У сучасні часи це прислів'я може описувати **командну роботу**, роботу в

діло = **справа** — work, case
сміло = **сміливо** — boldly

хвилювати — to trouble,
to disturb, to worry

спатися (мені не спіться) —
I feel wakeful, I cannot sleep
погоджуватись — to consent,
to agree
відбуватися — to happen,
to take place

язык — tongue
довести — to lead, to bring to

гуртом — 1) together;
2) wholesale, in the bulk

командна робота — teamwork

команді, так? «Гуртом і батька легше бити».

І останнє прислів'я на сьогодні — моє улюблене. Якщо чесно, я рідко його вживаю чи чую, але у цьому прислів'ї є **гречка** — моя улюблена їжа. А ви любите гречку? Гречка — це така **крупá** — дуже корисна і смачна. Я сьогодні **якраз** обідала гречкою.

Так-от, прислів'я звучить так: «**Нехай буде гречка, аби не суперечка!**». Суперечка — це конфлікт. Конфлікт між людьми, **сварка**, суперечка. І це прислів'я говорить про те, що українці не люблять суперечки, не люблять конфлікти. Українці досить-таки **миролюбні** — вони люблять **мир**.

Ми говоримо: «Нехай буде гречка, аби не суперечка!». Тобто нам не треба нічого особливого, якоїсь особливої їжі, якщо буде гречка — то добре, аби не було суперечки, конфлікту.

Наприклад, ви розмовляєте з кимось на гарячу тему і не погоджуєтесь з думкою цієї людини. Ви можете і далі **сперечатись** і навіть **образитись** на людину або можете сказати: «Нехай буде гречка, аби не суперечка!». Я би сказала, що англійською мовою це щось схоже на “agree to disagree”.

Знову ж таки, українці нечасто говорять це прислів'я, але якщо ви скажете його комусь з українців, вони будуть **приємно здивовані**. «Нехай буде гречка, аби не суперечка!».

І це всі прислів'я, про які я вам хотіла розповісти. Ось вони ще раз:

- **Не кажи гоп, поки не перескочиш.**
- **Зробив діло — гуляй сміло.**
- **Менше знаєш — краще спиш.**
- **Язик до Києва доведе.**
- **Гуртом і батька легше бити.**
- **Нехай буде гречка, аби не суперечка!**

гречка — buckwheat
крупá — peeled grain
якраз — just, right, exactly

сварка — quarrel

миролюбний — peace-loving,
peaceful

мир — peace

сперечатись — to dispute,
to debate, to argue

образитись — to feel hurt,
to be offended

приємно здивований —
pleasantly surprised

Корисні фрази та ідіоми

Сподіваюсь, сьогодні ви відкрили для себе нові прислів'я чи приказки українською. А ось іще декілька ідіом і корисних виразів для вас.

Я дуже вдячна Пітерові за те, що він знайшов час записати це голосове повідомлення для нас. Це просто неймовірно, що він знайшов час.

Ми часто кажемо «**знайти час**» для чогось, коли хтось дуже зайнятий, має важливу роботу, але все-таки знаходить час для чогось менш важливого.

Ви можете також **подякувати** людині, яка знаходить час, щоб допомагати вам. Наприклад: «Дякую, що знайшов час і допоміг мені!».

Або: «Дякую, що знайшла час, щоб допомогти мені».

Знайти час.

Також Пітер у своєму повідомленні сказав, що вони з дружиною — **свіжоспечені батьки**. Мені дуже сподобалось, як **вдало** ви використали це слово, Пітере!

Взагалі, свіжоспечений ми говоримо про хліб, тобто хліб, який **спекли щойно**, недавно, цей хліб **свіжий**, він свіжоспечений. Але метафорично свіжоспечений можна вживати для того, хто починає щось нове, починає якийсь новий досвід.

Наприклад: «Пітер — свіжоспечений батько, його дружина — свіжоспечена мама». А ще можна говорити про, наприклад, про студентів.

«Свіжоспечені студенти розпочали **навчальний рік**». Це метафорично.

Отже, тепер ми знаємо, що у Пітера буквально на днях народилась донечка.

Це дуже типова фраза — «**на днях**» або «**буквально на днях**».

Тобто за минулі кілька днів, **нещодавно**, кілька днів тому.

Наприклад, буквально на днях я подивилася на ютубі відео, у якому було прислів'я: «Нехай буде гречка — аби не суперечка». Тому я і розповіла вам про нього. Буквально на днях.

Далі, коли я пояснювала приказку «менше знаєш — краще спиш», я казала, що взагалі це непогано — багато знати, бути начитаним, але інколи ви можете знати щось, чого не хотіли знати.

Тут я сказала «**бути начитаним**». Начитаний — це людина, яка багато читає і тому багато знає, людина, яка має високий **рівень інтелекту**. Начитана людина.

подякувати — to thank

вдало — successfully

спекти — to bake

щойно — just, just now

свіжий — fresh, latest; new

навчальний рік — school year

нещодавно — recently, not long ago

рівень інтелекту — intelligence level

Наприклад, моя найкраща подруга Іванка (ви чули Іванку на подкасті! Це була Христина в 3-му сезоні). Так-от, Іванка дуже начитана. Вона читає кожного дня. Я не настільки начитана, як вона. А ви начитані?

І ще один корисний вираз — це слова, які ми часто вживаємо разом — ми кажемо «**ставити або поставити питання**» — тобто просто запитати.

«Язик до Києва доведе» означає, що якщо багато розмовляти з іншими людьми і ставити їм питання, то це «доведе до Києва», тобто ви знайдете те, що шукаєте.

До речі, якщо у вас є питання, пишть мені. Ставте питання, щоб дізнатися більше про українську мову!

Цікавинка з граматики

Це четвертий сезон для тих, хто вже досить добре знає українську мову. **Так добре**, щоб розуміти хоча б половину того, що я кажу. **Так добре**.

Слово «так» має дуже багато значень. Я думаю, ви помітили. Я хочу написати статтю про це для блогу Ukrainian Lessons, але **ніяк** не знайду час.

У цій ситуації («Так добре, щоб розуміти хоча б половину того, що я кажу») слово так це як “so” англійською. Так добре.

Це четвертий сезон для тих, хто вже так добре знає українську мову, щоб розуміти хоча б половину того, що я кажу.

Ми вживаємо тут «так», тому що далі йде прислівник — слово, яке відповідає на питання «як?». Добре — це прислівник. Так добре — “so well”, “so good”. Так добре.

Але якщо ви маєте прикметник, тобто слово, яке відповідає на питання «який?» (гарний, веселий, цікавий), то треба вживати слово «такий», а також форми слова: «така», «таке» або «такі».

Наприклад, коли я говорила до Пітера, я сказала: «Дякую, що знайшли час записати це повідомлення. ви зараз, мабуть, такі зайняті!». **Такі зайняті**. Я вживаю «такі», тому що говорю до Пітера у формі «ви».

Якби я говорила про себе, я б сказала: «Я зараз **така** зайнята!».

Або він, наприклад: «Президент України зараз **такий** зайнятий!».

Ми використовуємо «так», «такий», «така», щоб додати **важливості**, **наголосити** на тому, про що говоримо.

ніяк — by no means, in no way

важливість — importance
наголосити — to stress,
to accent

Я зайнята — тут я просто зайнята. Але «я така зайнята» — тут я хочу **підкреслити**, що я дуже-дуже-дуже зайнята.

Але не забувайте, що з прислівниками вживаємо слово «так». Наприклад:

Так цікаво!

Так весело!

Так нудно...

А вам зараз цікаво, весело чи **нудно**? Не забувайте, що в конспекті уроку є вправи, щоб попрактикувати цю тему.

підкреслити — 1) to underline;
2) to emphasize

нудно — boring (*adverb*)

так + прислівник, дієслово

такий, така, таке, такі + прикметник, іменник

так у та́кій мі́рі, до тако́го ступе́ня, насті́льки	Я так люблю́ грéчку! Де ти був? Ми так хвилюва́лися! На ле́кції так нудно́! Ми так да́вно мрія́ли зустрі́тися!
такий, така́, таке́, такі́ • перед прикметниками у значенні «дуже», «вели́кою мі́рою» • перед іменниками в значенні «вели́кий», «си́льний»	Свіжоспе́чений хлі́б такий сма́чний! Моя́ по́друга така́ начи́тана! Життя́ таке́ непередба́чуване! На днях у нас наро́дїлася до́нька. Ми такі́ щасли́ві! Наро́дження дити́ни — це таке́ ща́стя! На ву́лиці такий хо́лод! Бррр...

Завершення

І на цьому все на сьогодні. Я така рада, що четвертий сезон слухають багато іноземців, хоча цей сезон вже високого рівня. Це означає, що багато людей справді добре знають українську мову. Це так чудово!

А я нагадаю вам, що чекаю від вас голосові повідомлення про те, як у вас справи, як ви вивчаєте українську мову, які у вас новини. І якщо ви ще цього не зробили, приєднуйтесь до преміум-підписки, яка **містить** конспекти уроків з повним текстом епізоду, таблицями і вправами.

Ви можете дізнатися більше про преміум-підписку, а також побачити всі прислів'я та приказки, які я сьогодні згадувала, на сторінці ukrainianlessons.com/episode133.

Бажаю вам гарного дня чи вечора! Або, можливо, на добраніч? На все добре! Па-па!

містити — to contain

 Вправи

1

Заповніть пропуски в тексті фразами (утворіть правильні відмінкові та часові форми):

знайти час (мин. час)	свіжоспечені батьки (д. в.)
Днями (На днях)	начитаний поставити питання

1. Мій тато прочитав силу-силенну книг за своє життя! Він такий _____ !

2. Від усього серця вітаю з народженням сина! Бажаю _____
_____ сил і здоров'я, а малюку, щоб міцно спалося!
3. Оресте, я приємно здивована, що ти _____
_____ для того, щоб нарешті поговорити!
Через сварку ми так довго не спілкувалися і ображалися одне на одного.
4. _____
відбулася пресконференція президента з представниками засобів масової інформації.
5. Журналісти мали можливість _____
_____,
які їх найбільше хвилювали.

2

Заповніть пропуски словами:

так	такий	така	таке	такі
-----	-------	------	------	------

Зверніть увагу! «Такий», «така», «таке», «такі» вживаємо в тому самому відмінку, що й прикметник або іменник, які стоять після них. Наприклад:

Моя подруга дуже розумна. Я в житті не зустрічала **таких** начитаних людей!

1. – Яка температура повітря на вулиці?
– 40 градусів на сонці! Давно не було _____ спеки!
2. Я спекла дуже смачний торт. _____ смакота! Пальчики оближеш!
3. Цікаво спілкуватися з _____ начитаними і розумними людьми!
4. Я _____ не люблю запізнюватись! Але останнім часом постійно не встигаю.
5. Свіжоспечений хліб _____ гарно пахне. Він _____ смачний!
6. Іван Франко був _____ геніальним письменником! Шкода, що він не отримав Нобелівської премії.
7. Христина та Орест поділилися зі мною _____ приємною і радісною новиною! Вони скоро стануть батьками!
8. Гречка — моя улюблена крупа. Її смак вдало поєднується з величезною кількістю інгредієнтів.
А ще вона _____ корисна!

3

Перекладіть українською мовою:

1. Congratulations to the new parents! Children are such a joy!

2. I thought we could go on a picnic one of these days. The weather has been so nice!

3. I have never met such a well-read and interesting person!

4. May I ask you a question? — I'm so busy right now! We can talk a little bit later.

5. It's hard to make time for a real family dinner. I have so much work!

6. Reading books is one way to increase your intelligence (level).

Key Phrases 4-133

знайти час	to find time, to make time for
свіжоспечені батьки	newly minted parents, new parents
(буквально) на днях (днями)	recently, one of these days
бути начитаним	to be book-read, to be well-read
ставити (поставити) питання	to ask a question

Відповіді на вправи

1

1. начитаний
2. свіжоспеченим батькам
3. знайшов час
4. Днями (На днях)
5. поставити питання

2

1. такої	5. так, такий
2. Така	6. таким
3. такими	7. такою
4. так	8. така

3

1. Вітання свіжоспеченим батькам! Діти — це така радість!
2. Я подумав (подумала), що ми могли б (було б добре, можна було б) піти на пікнік на днях. По-года така гарна!
3. Я ще ніколи не зустрічав (зустрічала) такої начитаної і цікавої людини!
4. – Можна поставити вам (тобі) питання?
– Я такий зайнятий (така зайнята) зараз! Можемо поговорити трохи пізніше?
5. Важко знайти час для справжньої сімейної вечери. У мене так багато роботи! (Я маю так багато роботи!)
6. Читання книжок (книг) — це один зі способів (з методів) підвищити (покращити) рівень інтелекту.

